

2. Usposobljenosti III. kategorije.

Trgovske dvorazredne šole, višje ženske obrtne šole, ženske strokovne (obrtne) šole, nižje in nadaljevalne ženske obrtne šole, moške obrtne šole, obrtne šole pri srednjih tehničnih šolah, puškar-ska šola, šola za gradnjo brodov, deželna obrtna šola v Zagrebu, nižje poljedelske in specialne šole, nižja rudarska strokovna šola v Celju, vojno obrtna šola, vojno veterinarska šola, vojno sanitetna šola, podoficirska šola vojske, podoficirska šola mornarice in strojniška šola mornarice.

3. Usposobljenosti, predvideni v čl. 10. urad. zak. za zvančnike:

Višje ljudske (meščanske) šole, nižje obrtne šole, medrese, praktične poljedel-ske šole na poljedelskih postajah, zidar-ska šola in strokovna šola obrtnega ri-sanja.

DAN PREVEDENJA.

Člen 13. Prevedenje državnih usluž-bencev se izvrši po stanju na dan 1. sep-tembra 1923 z ministrovim rešenjem.

Nekulturni čini Italije.

Zakon za odpravo jugoslovanskih šol v Julijski Krajini.

Zakon o preuredbi ljudske šole v Ita-liji (kr. odlok dne 1. oktobra 1923, št. 2185) nosi nedolžni naslov: »Uredba šolskih stopenj in učnih programov ljud-skošolskega pouka.« Objavljen je bil v uradnem listu kraljevine Italije »Gazzeta Ufficiale« od 24. oktobra 1923 in njegov zadnji člen določa, da stopi v veljavo že istega dne.

Grozno je, ali resnično: od 24. oktobra dalje slovska ljudska šola v Italiji zakonito ne obstoja več, je odpravljena, prepovedana, poitalijančena!

V naslednjem prinašamo dobesedni prevod vseh tistih členov tega zakona, ki se nanašajo na to največje nesrečo za na-še neodrešene brate, kar smo jih mogli predvidevati in kar jih je moglo zadeti.

Evo torej suhega prevoda členov Gentilejevega zakona, s katerimi se od-pravlja naša jugoslovanska šola v Italiji:

Čl. 4. V vseh ljudskih šolah kraljevine se bo vršil pouk v državnem jeziku. V občinah, kjer se navadno govori kak drug jezik, bo ta jezik predmet učenja v do-datnih urah. Pouk drugega jezika je ob-vezen za tiste drugojezične učence, za katere so njih starši ali izvrševalci oče-tovske oblasti izjavili ob začetku šolskega leta, da jih vpišejo. Program in urnik za pouk drugega jezika se določita z mi-nistrsko odredbo.

Čl. 5. Učitelji, ki poučujejo tudi drugi jezik v svojem razredu ali v več razredih iste šole, imajo pravico, da se jim skraj-sajajo za eno leto dobe, katere so predpi-sane za podelitev zvišanja plače, ako je učni uspeh po mnenju nadzornika po-hvalen.

Čl. 6. Ako ni mogoče poveriti pouka drugega jezika razrednemu učitelju ali drugemu učitelju na šoli, kateri poučuje italijanščino, se pouk drugega jezika po-veri usposobljenim učiteljem, ki jim bo poverjen pouk v več šolah, a šole se zdru-žijo v ta namen na predlog didaktičnega ravnatelja, odobren po kr. šolskem skrb-niku, na primeren način v šolska okrožja.

Čl. 17. Počenši s šolskim letom 1923./24. se bo vršil pouk v vseh prvih razredih drugojezičnih ljudskih šol v ita-lijanskem jeziku. V šolskem letu 1924./25. se bo poučevalo tudi v drugem razredu omenjenih šol v italijanskem jeziku. V na-slednjih šolskih letih se bo postopalo na isti način glede nadaljnjih razredov, do-

kler se ne bo v številu let enakem številu let celega tečaja poučevalo v vseh raz-redih ljudskih in meščanskih šol v ita-lijanskem jeziku.

Čl. 18. Noben učitelj z diplomo o usposobljenosti, ki je bila izdana pred aneksijo pokrajin, o katerih je beseda, k Italiji, ne bo mogel poučevati v italijan-skem jeziku, ako ne bo imel predpisanega usposobljenja. Noben učitelj ne bo mogel, razen v slučajih potrebe, poučevati v ne-italijanskem jeziku, ako ni pravilno uspo-sobljen.

Čl. 19. Za pouk drugega jezika v po-sameznih razredih bodo imeli prvenstvo učitelji istih razredov in učitelji iste šole, ki so usposobljeni tudi za poučevanje v italijanskem jeziku.

Čl. 20. Učitelji, ki so usposobljeni za poučevanje v neitalijanskem jeziku, imajo pravico do prvenstva tudi za poučevanje italijanščine v posameznih razredih šole, h kateri pripadajo, ako napravijo toza-devne izpize iz italijanščine, kateri bodo napovedani ob koncu vsakega šolskega leta z odredbo naučnega ministra, ki bo imela veljavo izpitnega reda. Ravno tako bodo imeli učitelji, ki so usposobljeni za pouk italijanščine, pravico do prvenstva za poučevanje drugega jezika v razredih šole, h kateri pripadajo, a pod pogojem, da položijo tozadevne izpize iz drugega jezika, ki bodo istotako napovedani z od-redbo naučnega ministra ob koncu vsa-kega šolskega leta.

Čl. 24. V novih pokrajinah ostane šolska obveza neizpremenjena. V šolah, v katerih učni jezik ni italijanski in dok-ler ne postane italijanski v smislu pri-čujočega odloka, je pouk italijanskega je-zika obvezen za učence vseh razredov ljudskih in meščanskih šol, počenši od drugega razreda osnovne šole. Učenci ne bodo mogli biti prestavljeni v višji raz-red, ako ne položijo izpita iz italijanščine. Za ta pouk se določa v prvih treh le-tih po pet ur, in v naslednjih po šest ur na teden. Kjer se pouk vrsti, se zniža število teh ur na polovico; kjer obsega vrsta po dva ali več oddelkov z različ-nim programom, bo pouk italijanščine omejen na pet ur za vsako vrsto (turno).

Čl. 25. Pouk italijanskega jezika bo prvenstveno poverjen nedrugojezičnim učiteljem, ki bodo poučevali v več šolah, katerega se v to svrhu združijo na pred-

log didaktičnega ravnatelja in kr. okraj-nega nadzornika, odobren po kr. šolskem skrbniku, na primeren način v učna okrožja. Po odobritvi s strani kr. šolskega skrbnika in na utemeljeni predlog didakti-

Kongres čehoslovaškega in jugoslovanskega Udruženja v Bratislavi.

UJU je prejelo od izvršilnega odbora Udruženja Čehoslovaškega učiteljstva iz Prage dopis, v katerem isto obvešča, da je čehoslovaška učiteljska organizacija v smislu dogovorov na kongresu UJU v Ljubljani izdelala načrt programa za delo skupnega kongresa jugoslovanskega in čehoslovaškega učiteljstva v Bratislavi, ki naj se vrši v teku 1924. leta.

Čehoslovaška učiteljska organizacija predlaga, da naj se ob priliki tega kongresa priredi tudi skupna razstava šol-skih del in šolske literature vseh vrst. Po končanem kongresu bi se ta razstava

lahko prenesla v Beograd ali kako drugo mesto Jugoslavije.

Glavna točka dela na kongresu bi bila: »Kulturne naloge šole in učiteljstva v narodu in državi.«

Istočasno poziva odbor, naj UJU iz-bere kongresni odbor in da odredi dele-gate, ki bi v božičnih praznikih v Bra-tislavi skupno s čehoslovaškimi delegati določili celoten program kongresa.

Izvršilni odbor UJU bo na eni prvih sej razpravljajal podrobno o tem vprašanju in določil nadaljnje delo.

Ilustrovani koledar UJU za leto 1924.

(Vsebina.)

I. Koledarski del.

II. Članki in razprave: Mih. M. Sta-nojević: Veliki učiteljski dobrotvor Jovan Gavrilović. — Dr. V. Bakić: Podužimo moralnost u narodu! — Dr. D. G. Popo-vić: Uloga učiteljstva u higijenskom pro-svećivanju. — Dr. P. Radosavljević: Radni časovi slavni pisaca. — Dr. Ka-rel Ozvald: Prologomena k vzgoji prave demokracije. — Jel. Vavra: Nove misli o vzgajanju. — Dr. Fr. Mandić: Nešto iz eksperimentalne psihologije i pedagogike. — Dr. Dušan Radišić: Slobodni pismeni sastavi. — Lj. M. Protić: O bukvaru. — Dr. B. D. Mar-ković: Potreba za stručno kvalifikovane nastavnike. — S. M. Adžić: Pedagoški aforizmi. — Lj. Černej: Izpriče-valo in ocenjevanje učiteljstva. — Pavel Fleré: O bistvu delavne šole. — Peter Moč-nik: Šolstvo in prosveta v Koroški. — A. Gavrilović: za Malo Pozorište: Dioba Jokšića, komad za decu u I činu.

III. Biografije jgsl. pedagogov — s slikami: Dr. Voj. Bakić, dr. D. Natošević, dr. P. Radosavljević, S. Adžić, J. Miodra-gović, dr. D. Rajčić, Lj. M. Protić, J. Dž. Jovanović i M. Nešković. — Dr. S. Basa-riček, Iv. Filipović, M. Stojanović, Lj. Mo-geca. D. Trstenjak, S. Fabković, dr. J. Turić, dr. S. Čajkovac. — A. M. Slom-šek, dr. vit. F. Močnik, H. Schreiner, M. Nerat, V. Bežek, A. Praprotnik.

IV. Zabava: S. Kranjčević: Dva bar-jaka. — J. Leskovar: Misao na vječnost. — V. Novak: Uskrnuće. — J. Udicki: Moji djaci. — Bogoljub Toni: Moja Ka-narinka. — E. Gangl: Žrtvovanje. — L. Krajačić: Mučnenici.

V. Šolstvo in prosveta v naši državi: Vrsta šol — statistika — profesionalne šole — privredne šole.

VI. Učiteljske organizacije in usta-nove. Udruž. Jgsl. Učit. — hrv., srbske in sloven. učit. ustanove. — Učiteljstvo neosvobojenih krajev.

Slike: Učit. dom v Beogradu in Za-grebu. Učiteljska tiskarna, tvornica učil in šolskih potrebščin, Pevski zbor jgsl. učit. Zveze v Italiji.

VII. Praktična navodila za učitelje: Kratko navodilo za one, ki pridejo prvič v Beograd. — Glavne znamenitosti Beo-grada. — Ustanove in oblasti v Beogradu. — Prosvetna centrala in poverjeništa. — Izčrpk iz zakonov in naredb. — Formu-lar za polaganje računov o potnini in dnevnica. — Predpisi o ureditvi penzije. — Izčrpek iz zakona o taksah. — Udob-nosti nižane vožnje na železnicah in pa-robrodih. — Železniški tarifi, kilometrina in vozna karta. — Legitimacije, ki veljajo za Udruženje, za šolske izlete. — Lokalni tarif parobrodov. — Telegrafske, poštne in telefonske takse v domačem in medna-rodnom prometu itd.

VIII. Pedagoški in mladinski časopisi z biografskimi podatki ter najodbranejša pedagoška dela iz srbske, hrvatske in slo-venske pedagoške literature.

IX. Beležke in slike organizacijskih in kulturnih učiteljskih delavcev: Milutin Stanković, predsednik UJU. — Luka Jelenc, pov. UJU v Ljubljani. — E. Gangl, urednik »Zvončeka« in vod. slov. učit. — Mih. Jović, bivši predsednik UJU. — Pavel Fle-ré, urednik »Popotnika«. — Ru-dolf Dostal, org. pov. UJU v Ljubljani. — M. V. Popović, pov. UJU v Beogradu. — V. Petrović, — An-ton Grmek, predsednik Zveze jgsl. učit. v Italiji. — S. Krajačić, urednik »Jedinstva«. — J. Pahor, urednik »Učiteljskega lista«. — Josip Ribičić, urednik »No-vega Roda«. — Dušan Bogunović. —

Ko govori vinomerski gospodar: »V tej-le zemlji leže moji žulji, žulji mojih rok, moje skrbi in nade, moje veselje in moj strah. V tej-le zemlji in v teh trtah je moja radost, in moj up je tam gori, nad tem jasnim nebom, nad tem veačnim obokom, ki sloni na zemlji, ki ga je po-veznil nanjo oče nebeški!« (Beli rojaki) tedaj ne čujemo govoriti samo njega, ki tudi že spi pri Treh Farah, tako se glasi beseda vseh belokranjskih vinogradnikov.

Živel nisi med nami samo s telesom, vso dušo si nam dal. Ko si odšel od doma, si odšel samo zato, da si postal še bolj navezan na dom.

Še dvoje bitij je, ki sta že tudi odšli v vsemirje, a se tudi udeležujeta tvojega slavlja. Sveti besedi, tolažeči in mehki: mati, oče! Kakor pokojnemu Ketteju, ko se mu je izvil na očetovem grobu bolestni vzklík:

»Življenje je sovraštvo, večer boj!... tako se tudi tebi izvije ob spominu na očeta in mater:

»Pokoja ni!... Življenje — bojevanje... Za vsako nado skritih sto prevar!«

Kako slična stih in vendar vemo, da je to spoznanje vsak izmed vaju drugače doživel. Težka ti je bila pot za očetom-poštenjakom, težko si se ločil od mamicice drage, o kateri sam poveš kaj ti je bila:

»O, mati!... Vseh besed najslajša ti! Luč, ki žrtvuje sebe, da nam sveti; kot solnce nehalo bi plameneti, mrzaz čuti dete, kadar te več ni.«

(»Moje obzorje«).

Venec ti pletemo iz trnja-k tvojemu veselemu slavlju. A zakaj naj bi ne vedel svet, da si naš, da ti je navdahnila naša lepa Belokrajina polno poezije, njena bol in njeno veselje. Saj vemo, da se bodeš spominjal na dan tvojega slavlja na vse minulo, na vsa ona pota, ki si jih premeril, na vse boje, ki si jih bojeval. Vemo tudi, da ti tudi bridkih spominov, ki so tesno združeni s tvojo osebnostjo, ne moremo odpoditi.

Ti naš belokranjski Sokol, razpni pe-roti in zleti solncu nasproti, saj si si sam postavil motto:

»Ne boj se! — Nikomur v sužnosti vdan, z resnico opasan stopi na plan in svojega čolna vodi krmilo z roko, ki žitje jo je utrdilo!«

(»Moje obzorje«).

Bodi ponosen, ker Belokrajina pozna tvoje nesebično delovanje, zato te je iz-volilo »Belokranjsko učiteljsko društvo«, kakor tudi »Narodna čitalnica v Metliki« za častnega člana.

Ko si odhajal od nas, si zapel: »Srčno smo, bratje, takrat se objeli, ko stopil je pred mene dalek pot! Okovi so na videz odleteli, ki so držali me na beli rod. A časih v mraku so zaplameneli na jugu bliski — v pozdrav odondot, kjer niso žari dušam izgoreli, ponosno se iskreeč pod neba svod.«

(»Moje obzorje«).

In Belokrajina, tvoja Metlika te čaka, da se kmalu povrneš med nas — naš ka-kor si bil vedno.

Oživila bode Pristava; Brinje, Vino-mer in Veselica ti bodo pripovedovali svoje spomine, svoje dogodke, odkar te ni bilo stalno v domačem kraju. Skoraj pol stoletja v svetu — pridi še za pol sto-letja k nam! N.—le.

Proslava Ganglove petdesetletnice.

V soboto, dne 10. t. m. je proslavilo Poverjeništvu UJU in Ljubljansko učiteljsko društvo 50letnico najzaslužnejšega moža, ki jih je imelo kedaj slovensko učiteljsko — Engelberta Gangla.

Slavnostno zborovanje se je vršilo v okusno in svečano okrašeni telovadnici I. mestne deške šole v Ljubljani ob 11. uri dopoldan. Cvetje in zelenje je dičilo dvo-rano in je dvigalo istovrstno s svečanim razpoloženjem. Trobojnice so samoposebi dale svečanosti nacionalen sijaj. Govorniška miza vsa v svečani obleki, celo po-vprek čez telovadnico so bili razpeti tro-bojni trakovi v trikotni obliki, ki so har-monirali s pročeljem. Ob strani slike so-kolskih in literarnih prvakov pod sokol-skimi zletnimi letaki — spomini na dneve, ki so bili tudi za slavljenca praznični, je visela na temnordečem ozadju Ganglova slika, ob strani v vence vpletene v zlatu bleščeče začetnice njegovega imena in spodaj enako izdelan venec s št. 50.

Ob vstopu slavljenca je zaorila na-bitno polna dvorana v iskrenem pozdravu jubilarju.

Svečano proslavo so posetili zastop-niki prosvetne uprave: zastopnik oddelka

za prosveto in vere dr. J. Bezjak in vladni svetnik dr. Vidic, predsednik višjega šol-skega sveta dr. St. Beuk, višji šol. nad-zorniki Gabršek, Poljanec in Wester, okrajni šolski nadzorniki Hočevar, Kante, Pretner, Puncuh, Rape, Rus in Turk. Po-leg ljubljanskega učiteljstva so prišli ta dan na proslavo tudi mnogi zastopniki učiteljstva od zunaj, med njimi več pred-sednikov okrajnih učiteljskih društev.

V vznešenih besedah je otvoril pro-slavo predsednik Ljubljanskega učiteljskega društva tov. Malnarič. Poetično je izzvenel njegov govor, prekinjen pogosto z ovacijami na slavljenca. Za njim je govoril naš stari borec, Ganglov najvrednejši sovrstnik v delu za naš stan, dični naš predsednik tov. Luka Jelenc. Svečani so bili trenutki njegovega govora, kajti ko se je oglašil on, smo videli v proslavi pred sabo dva reprezentanta, v katerih je vtelesena nad četrt stoletna borba našega stanu. Najvrednejši sovrstnik je tol-mačil v tem trenutku Ganglu čuvstva vsega slovenskega učiteljstva. V imenu prosvetne uprave je čestital slavljen-cu dr. J. Bezjak. Vsem se je zahvalil slavljene-c z iskrenim in vznešenim govorom.

Ob koncu slavlja je spontano zapelo učiteljstvo narodno himno.

Na večer se je vršil prijateljski sesta-nek v salonu restavracije »Zvezda«, ka-mor je došlo še mnogo učiteljstva, ki ni moglo priti na dopoldansko proslavo. Kot prvi je nazdravil slavljen-cu tov. Malnarič, nakar so se vršile zdravice drugih tova-